

LEVEN IN CHRISTUS

RANIERO CANTALAMESSA

LEVEN IN CHRISTUS

De spirituele boodschap van de Brief aan de Romeinen

INHOUD

VOORWOORD	9
INLEIDING	11

1

BEMIND DOOR GOD!

<i>De Blijde Boodschap van Gods liefde</i>	15
1. God heeft ons lief	17
2. Gods liefde is in ons hart uitgestort	22
3. Niets kan ons scheiden van de liefde van God	28

2

ALLEN HEBBEN GEZONDIGD

<i>Het geheim van de goddeloosheid</i>	32
1. Zonde: de weigering om God te erkennen	33
2. Het geheim der goddeloosheid doet zijn werking al gevoelen	35
3. Het loon van de zonde	40
4. Die man, dat bent u!	43

3

GODS GERECHTIGHEID IS OPENBAAR GEWORDEN

<i>De rechtvaardiging door het geloof</i>	48
1. God heeft gehandeld	48
2. Rechtvaardiging en bekering	50
3. Geloof als iets dat men zich toeigent	55
4. Ziet, nu is er die gunstige tijd!	58

4

HIJ IS OVERGELEVERD OM ONZE MISSLAGEN

<i>Een meditatie over het lijden van Christus</i>	61
1. Het lijden van Christus' Ziel.....	63
2. Jezus in Gethsemane.....	66
3. Jezus in het Pretorium	69
4. Jezus aan het kruis	71
5. Voor ons	76

5

HIJ IS OPGEWEKT OM ONZE RECHTVAARDIGING

<i>Christus' verrijzenis, de bron van onze hoop</i>	82
1. Als uw hart gelooft	84
2. Geloof ontstaat door de prediking	86
3. De verrijzenis, het werk van de Vader	90
4. Naar de heilige Geest.....	93
5. De kracht van de opstanding	94
6. Herboren tot een leven van hoop door de opstanding van Jezus Christus.....	97

6

GOD HEEFT ZIJN EIGEN ZOON NIET GESPAARD

<i>Het mysterie van Gods lijden</i>	102
1. De afwijzing van de Vader.....	103
2. Het lijden van God	106
3. Het medelijden van de Vader.....	109
4. Liefde en gehoorzaamheid	114
5. Vertrouwen in de Vader!	115

7

LAAT DE ZONDE NIET HEERSEN
IN UW STERFELIJK LICHAAM!

<i>Vrij zijn van zonde</i>	119
1. Erken je zonde	121
2. Berouw hebben over de zonde.....	123
3. Ophouden met zondigen	126
4. Maak een einde aan het bestaan in de zonde.....	129
5. Hij heeft geleden naar het lichaam	131

8

DE WET VAN DE GEEST DIE LEVEN GEEFT

<i>De Heilige Geest, het principe van het Nieuwe Verbond</i>	134
1. Pinksteren en de wet.....	135
2. De Geest van Christus	137
3. Een nieuw hart	139
4. De liefde beschermt de wet en de wet beschermt de liefde.	143
5. Een nieuwe Pinksteren voor de Kerk.....	148

9

DE GEEST PLEIT VOOR ONS

<i>Het bidden "in de Geest"</i>	153
1. De Bijbel: een school van gebed	154
2. Het gebed van Job en dat van zijn vrienden	157
3. Het gebed van Jezus en van de Geest	159
4. Geef mij de genade te doen wat U beveelt	164
5. De voorbede.....	166

10

LAAT UW LIEFDE OPRECHT ZIJN

<i>De christelijke liefde</i>	170
1. Oprechte liefde	172
2. Goddelijke liefde	175
3. Laten we ophouden met oordelen.....	177
4. Vermijd negatieve woorden	182
5. Bezie je broeder in een nieuw licht.....	183

11

HEB NIET EEN TE HOGE DUNK VAN JEZELF

<i>Christelijke nederigheid</i>	186
1. Nederigheid als bescheidenheid.....	187
2. Wat heb je dat je niet gekregen hebt?	190
3. Nederigheid en vernedering	195
4. Nederigheid als de navolging van Christus.....	199

12

DOOR DE GEHOORZAAMHEID VAN ÉÉN MENS

<i>De christelijke gehoorzaamheid aan God</i>	204
1. De gehoorzaamheid van Christus	206
2. Gehoorzaamheid als genade: de Doop	209

3. Gehoorzaamheid als “plicht”: de navolging van Christus ..	211
4. Zie, ik kom, o God.....	218

13

LATEN WIJ ONS WAPENEN MET HET LICHT

<i>Christelijke zuiverheid</i>	221
1. Christelijke redenen voor zuiverheid.....	223
2. Zuiverheid, schoonheid en liefde voor de naaste	227
3. Zuiverheid en vernieuwing	230
4. Zuiver van hart!.....	233
5. De middelen: versterving en gebed.....	236

CONCLUSIE

<i>LATEN WE LEVEN VOOR DE HEER!</i>	239
---	-----

NOTEN EN REGISTERS

NOTEN	248
BEGRIPPENREGISTER	252
NAMENREGISTER	255

VOORWOORD

De brief van Sint Paulus aan de Romeinen wekt vaak de indruk dat we te maken hebben met een zware brok geloofstheorie. Luther heeft er zich aan bezeerd. In feite geeft de Romeinenbrief een beschrijving van en een reflectie op ons menszijn vanuit het perspectief van Gods nimmer aflatende liefde. Het gaat om de beschrijving van de heilsgeschiedenis, dat wil zeggen met hoogten en dalen, met liefde en zonde, van afkeer en begenadiging, kruis en verrijzenis, van de werking van Gods Geest en van de tegenkrachten daarbij in de Kerk, de samenleving en in het hart van de eenling. Je zou kunnen zeggen dat het de historie is met God als proces-manager dankzij de beslissende interventie van zijn Zoon Jezus Christus. De brief legt de vraag op tafel naar wat Christus beleeft, doch altijd in relatie met de mens van nu. Het gaat om de korte lijn naar mijn persoonlijke relatie met God of liever naar Jezus unieke betrokkenheid op mij. Want de levensweg van Jezus Christus is in feite Gods weg naar het hart van de mens.

“Het geloof komt door erover te horen”(Rom. 10,17). De Italiaanse capucijner-pater Raniero Cantalamessa, die met regelmaat bezinningsmomenten heeft verzorgd voor paus Johannes Paulus II en diens naaste medewerkers, weet dit beter dan wie ook. Hij beluistert de Heilige Schrift in al haar diepte, kent de rijkdom van onze kerkelijke geloofstraditie, is beeldrijk in zijn presentatie en biedt allerlei aanknopingspunten voor onze persoonlijke spiritualiteit. Zo is een boek gegroeid waar de vonken van afspringen. Het oude christendom blijkt heel jong te zijn, als een soort van houtskool waaruit Cantalamessa met de regelmaat van

de klok de gloed laat opvlammen. Als lezer moet je soms even doorbijten. Om vervolgens te ontdekken dat je een boek in de hand hebt, waarin goud onder het zand verborgen zit. Het boek kan een belangrijk instrument zijn voor persoonlijke bekering, voor evangelisatie, catechetisch werk, geestelijke begeleiding, ingekeerd gebed en eigen spirituele verdieping.

's-Hertogenbosch, juni 2005
Vicararis drs. Joris Schröder

INLEIDING

Dit werk biedt een project dat gericht is op herevangelisatie en geestelijke vernieuwing en gebaseerd is op de Brief van de H. Paulus aan de Romeinen. Het is daarom noch een exegetisch commentaar, noch een theologische verhandeling – beide worden verondersteld –, maar een poging om regelrecht aan te sturen op het hart van wat de apostel bezielde toen hij deze brief schreef. Het was bepaald niet zijn bedoeling om de christenen van Rome – en de christenen van latere generaties – een moeilijke tekst te geven aan de hand waarvan ze hun kritische scherpzinnigheid konden oefenen, maar integendeel hen een geestelijke gave mee te delen zodat ze versterkt en door elkanders geloof bemoedigd zouden worden (Rom. 1,11v.). Door de eeuwen heen hebben theologen bij voorkeur over de Brief aan de Romeinen discussies en zelfs strijd gevoerd, terwijl deze Brief in feite niet voor een enge kring van geleerden was geschreven, maar was bedoeld voor alle mensen in Rome die “heilig en bemind waren door God”. Paulus wilde het geloof van deze merendeels eenvoudige en ongeletterde mensen opbouwen.

Daarom is de Brief aan de Romeinen een ideaal handvest voor een nieuwe evangelisatie, voor missie en zending, retraites, en geestelijke oefeningen. In feite geeft de Brief niet alleen maar een statische opsomming van geopenbaarde waarheden – hoe belangrijk die ook zijn –, maar hij geeft een routebeschrijving. Hij leidt de lezer vanuit het oude bestaan van zonde en dood naar een nieuw bestaan in Christus; “in plaats dat we voor onszelf leven, gaan we leven voor de Heer” (Rom. 14,7). De Brief kent het dynamische patroon van een Paasuittocht.

Het algemene schema van onze spirituele reis en de verscheidene etappes, die daarin worden onderscheiden, zijn in de juiste volgorde ontleend aan de tekst van de H. Paulus, aangezien – en dat is het allerbelangrijkste – de woorden die hij gebruikt om deze stadia te beschrijven op zichzelf reeds uitwerking hebben, onafhankelijk van alle schema's en persoonlijk gebruik, want het zijn woorden van God en als zodanig “levend en eeuwig”. Ook de titel van het boek is ontleend aan de brief (Rom. 6,4).

Onze spirituele reis is in twee gedeeltes verdeeld: het eerste gedeelte, dat *kerygma* of verkondiging wordt genoemd, vertegenwoordigt *het werk* dat God in de geschiedenis *heeft volbracht*, terwijl het tweede gedeelte, dat *parenesis* of aansporing wordt genoemd (deze begint in het 12^e hoofdstuk van de Brief aan de Romeinen, in dit boek in het hoofdstuk over de naastenliefde), het werk vertegenwoordigt dat de mens *moet volbrengen*. Het eerste gedeelte toont ons Jezus Christus als een *geschenk*, dat we in geloof moeten aannemen, het tweede gedeelte toont Jezus Christus als een *voorbeeld* dat we moeten navolgen doordat we *deugden* verwerven. Op deze manier worden we geholpen bij het vinden van een nieuw evenwicht in ons geestelijk leven – en wat wel het moeilijkste is – bij het bewaren van het evenwicht tussen het element van het mysterie en het element van de ascese, tussen het aandeel, dat door de genade wordt gevormd en het aandeel dat door de vrijheid wordt gevormd tussen het geloof en de werken.

Het belangrijkste wat de Brief aan de Romeinen ons wil leren, ligt in de structuur en de indeling ervan. De apostel behandelt niet eerst de christelijke “plichten” (barmhartigheid, nederigheid, gehoorzaamheid, dienstbaarheid, enz.) en dan “genade”, bijna alsof genade de beloning voor de plicht zou zijn die men heeft volbracht. Integendeel, hij behandelt eerst genade (de rechtvaardiging door het geloof) en daarna pas de plichten, die daaruit voortvloeien en die slechts door genade mogelijk gemaakt worden.

Het middel en het instrument dat de H. Paulus gebruikt om dit alles te volbrengen is het Evangelie: “Voor dit evangelie schaam ik mij niet. Het is een goddelijke kracht tot heil van ieder die erin gelooft” (Rom. 1,16). “Evangelie” staat hier voor de inhoud van het Evangelie, voor wat erin wordt verkondigd en dat is in het

bijzonder de verlossende dood van Christus en zijn verrijzenis. Hij leert ons daarom niet zozeer waarde te hechten aan een rationele bewijsvoering of een effectieve redeneerkunst, maar eerder aan de pure verkondiging van goddelijke feiten. Daarin ervaart de gelovige Gods reddende kracht zonder dat hij het waarom en het waartoe hoeft te weten.

Dat in deze pagina's herhaaldelijk naar bekende vertegenwoordigers van de moderne cultuur en naar de traditie van de Kerk wordt verwezen, heeft niet zozeer de bedoeling de waarheid van Gods woord te bewijzen of het te verfraaien, maar veeleer het Woord te dienen. De voornaamste reden waarom in iedere eeuw de Schrift kan worden onderzocht en er diepere betekenissen aan kunnen worden ontleend, is dat iedere eeuw het op een ander en dieper niveau van bewustzijn kan onderzoeken en vanuit een steeds rijkere levenservaring. Bovendien heeft de Kerk intussen andere heiligen voortgebracht en de mensheid andere genieën. Wereldlijke genieën, vooral als ze heel gelovig zijn, bewijzen een onschatbare dienst aan het Woord van God. Zij zorgen ervoor dat het niveau van het menselijk bewustzijn stijgt en dat er steeds meer stimulerende en diepgaande vragen en ook uitdagende vragen over het Woord van God worden gesteld.

Wij verkeren in de positie dat we van de Brief aan de Romeinen en van de Heilige Schrift in het algemeen zelfs nog iets meer begrijpen dan Augustinus, Thomas van Aquino en Luther, zelfs al waren zij groter dan wij. Dit is niet alleen mogelijk vanwege de grotere vooruitgang die in de Bijbelse exegese geboekt is, maar ook omdat we intussen andere pijnen hebben doorstaan en andere leraren van de mensheid hebben gehad die zij nooit hebben gekend.

Aan het begin van het derde millennium is er overal in de christelijke kerken sprake van een nieuw project dat alleen maar het werk van de Heilige Geest kan zijn. Tot dusver hebben wij christenen van verschillende denominaties voornamelijk in wedijver met elkaar van Jezus Christus getuigd en op deze manier ons getuigenis in de ogen van de wereld in opspraak gebracht. Waarom zouden wij deze eenmalige gelegenheid, het begin van een millennium, niet aangrijpen om samen, ieder vanuit zijn eigen traditie, eengezind ons gemeenschappelijk geloof in Christus te verkondigen?

Dat wat we samen geloven is> toch veel belangrijker dan dat wat ons nog verdeelt!

Dit boek is een kleine bijdrage tot de realisatie van dit project. Ik heb geprobeerd om zo goed mogelijk gebruik te maken van de inzichten en rijkdommen die men in elk van de drie belangrijkste christelijke tradities – katholiek, orthodox en protestants – vindt, waarbij ik zoveel mogelijk die punten vermijd die niet door alle gelovigen in Christus, tenminste door het merendeel van hen, worden gedeeld. De Brief aan de Romeinen leent zich geheel vanzelfsprekend voor dit doel omdat daarin de basisprincipes van het christelijk geloof worden aangeroerd en het overige terzijde wordt gelaten. Dit vormt de ideale basis voor een “gemeenschappelijk getuigenis”.

De gemeenschappelijke verklaring van oktober 1998 van de Rooms-Katholieke Kerk en de Lutherse Federatie over de rechtvaardiging door het geloof, maakt deze oecumenische lezing van de Brief aan de Romeinen actueler en belangrijker. In de verklaring wordt de wens geuit dat deze gemeenschappelijke leer thans door alle gelovigen beleefd wordt, en deel gaat maken van hun levenservaring. Dit boek wil een kleine bijdrage hieraan leveren. Het is niet voldoende dat men het woord van God leest en bestudeert, ook niet dat men het van buiten leert. Men dient “de boekrol opeten, zijn bittere smaak in de maag en zijn zoetigheid op de lippen beproeven” (vgl. Ez 3, 1.e.v.; Apk 10, 9-11), dat wil zeggen: men moet het woord Gods tot eigen vlees en bloed maken, toestaan dat het innerlijk diegene verwondt en zuivert die geroepen is om het de anderen te verkondigen. Dit gaan wij hier trachten te doen met de teksten van de apostel Paulus. Er is een groot verschil tussen het op papier lezen van de negende Symfonie van Beethoven, en het luisteren ernaar in een concertzaal onder leiding van een bekwame dirigent. Onze symfonie is de Brief aan de Romeinen (wat voor een symfonie!). Wij behoren ze samen te beluisteren, haar in ons te laten weerklinken, ons door haar te laten pakken en omvormen.

Wij hebben het geluk bij dit streven onder leiding te staan van de beste aller mogelijke dirigenten, die bovendien ook auteur is van het stuk: de heilige Geest.